

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII, Conti-utca 4.

Aci sunt a să trimite tot felul de scrisori, cereri și bani. Tot aci să primesc anunțuri cu prețurile cele mai moderate.

Un numar 8 fileri.

ADEVÉRUL

ORGANUL PARTIDULUI SOCIALDEMOCRAT DIN UNGARIA

Foale pentru poporul muncitor român.

Redactată de un comitet.

Apare in fiecare Vineri.

Să ne pregătim pentru votul universal!

Hotărât lucru, că luptele ce se duc acum între guvernul de azi al țării și între partidele protivnice lui — vor avea ca prim rezultat — înfăptuirea votului universal. Zi cu zi se mărește tot mai mult șirurile părtaşilor pentru aceasta mare reformă. Până și dușmanii votului universal recunosc astăzi, că și-a trăit traiul rânduiala de astăzi cu eschiderea celei mai mari părți a poporului dela drepturile politice — și că viața politică a țării noastre trebuie să iasă cât mai curând din calea infundată, plină de prăpastii.

Va să zică avem siguranța că încă în anul acesta vom căpăta votul universal. Nedumerirea dăinuște numai că 'n ce fel anume vom căpăta acest drept, de va fi mai strâmt sau mai larg. Deocamdată știm că atât partidul guvernamental cât și partidele opoziționiste vor să pună o mulțime de condițiuni, vor să lege acest drept, de dare, de avere și de cunoașterea cititului și a scrisului.

Nu mai partidul nostru socialdemocrat, cere ca să se acorde poporului libertăți și drepturi largi, fără restrângeri și fără nici o condițiune, căci sub împărăția votului universal — se va putea de abia desvolta sufletește, se va putea instrui cu adevărat, căci vom avea altfel de deputați, altfel de parlament, altfel de guverne, de legi, școli, administrație, totul se va schimba.

Dar punctul acesta de vedere al socialdemocrației — nu va fi ținut în seamă, și va învinge credința stăpânilor acestei țări, cari numai cu limba și cu picătura vor să dea poporului drepturi.

Și dacă pentru căpătarea drepturilor cetățenești, se cere cunoașterea scrisului și cititului naște întrebarea dacă muncitorimea română, dacă mai ales țărănimea română e pregătită pentru această reformă. Răspunsul e nu, și iarăș nu. Din toate neamurile țării noastre, numai Rutenii ne întrec în analfabeți, toate celelalte sunt înaintea noastră. Pricina e că atât guvernul, cât și cărturarii naționaliști români au fost mașteri față de poporul nostru. Cărmuirea a dus numai grijă ca să închidă puținele școli comunale, confessionale, și să anunțe deschiderea de școli de stat cu scop de magharizare, iar nu cu scop de pregătirea culturală a poporului. Iar cărturarii români, bogătanii români, nu s'au îngrijit de școala românească, ci mai curând au donat mii și zeci de mii de coroane pentru restaurarea bisericilor, unde învățatură și lumină nu se capătă.

Partidul socialdemocrat din țara noastră, și-a înțeles chemarea în zilele acestea hotărâtoare. Și-a dat seamă că 'n fața reformei mari a votului universal, trebuie formată și instruită muncitorimea și țărănimea la viața politică și culturală. De aceea aranjează acum în toate orașele țării serii de conferințe în cari se tratează toate problemele sociale și politice de interes, tâlmăcite pe înțelesul tuturor.

A sosit timpul și pentru noi români, să ne așternem pe muncă serioasă pentru a mântui poporul nostru de robia neștiinței, a întunericului. Să muncim cu toți, să facem să pătrundă în toate comunele ideile și cu-

noștiințele ce ne agită și pe noi astăzi. Căci idealul nostru doar asta este ca muncitorii și sătenii noștri să aibi idei comune, interese comune, suferinți ca și bucurii comune, legați între ei, cinstindu-se și iubindu-se.

Comitetul central socialdemocrat român, mână în mână cu partidul socialdemocrat ungar — va porni aceiaș acțiune de pregătire, de luminare și de ridicare culturală a poporului român. Va aranja în centrele românești, prelegeri, șezători și adunări populare. Pentru cei dornici de muncă și de binele obștesc este dar un câmp larg de lucru.

Să ne încordăm dar puterile, ca să se vadă cât mai curând rezultatele străduințelor noastre.

Viața politică și socială.

IN ȚARĂ.

Ce se vorbește în Delegațiuni. — Acțiunea opoziției. — Procesul în jurul demonstrației sângeroase din luna Maiu.

În ședințele delegațiilor ce au loc la Viena se discută chestiunile ce țin de ministerele de externe, de războiu și marină și de finanțe, ministere comune pentru Austria și Ungaria.

Săptămâna trecută ministrul de externe, contele Berchtold, a făcut o largă expunere asupra situației esterne. Și-a exprimat nădejdea că în curând se va face pace între Italia și Turcia. Această dorință a păcii este unanimă pretutindeni, atât la Londra, Berlin, Petersburg, Paris, cât și la Roma și Constantinopol. Prin restabilirea păcii, Turcia va putea să procedeze cu mai multă energie și bunăvoință pentru ordinea în Balcani acordând popoarelor creștine mai multe drepturi și libertăți.

Contele Berchtold a mai constatat cu plăcere că toate statele mari sunt pentru menținerea rânduielei de față în Balcani și toate sunt contra politicianilor fără răspundere, cari vor să aprinde focul în Balcani și să provoace război. Cu toate acestea, situația în Balcani nu este tocmai clară și se pot produce încordări mai mari între unele state balcanice și Turcia, prin dese conflicte de graniță.

După ce au trecut șeasă zile dela aceste declarațiuni ale ministrului de externe austro-ungar — iar din Bulgaria, Serbia, Grecia și Muntenegru au sosit vești că guvernele acestor state balcanice au dat ordin de mobilizare a armatelor, și toate se pregătesc serios la un război cu Turcia, — contele Berchtold a mai făcut o declarație nouă în Delegațiuni, în senzul că marile puteri nu se vor speria de aceste pregătiri de război ale statelor balcanice, și vor pune totul în mișcare ca pacea să fie asigurată.

Partidele opoziționiste continuă acum, când parlamentul nu ține ședință, să vie în contact cu poporul. Duminica aceasta au avut loc adunări populare în Nagykaroly, Komárom și Ugod, în cari au ținut vorbiri aprige deputații conții Appony, Károly, Batthyány, Eszterházy. Aproape toți au declarat că opoziția nu va lăsa ca 'n parlament să se desbată vre-o lege în liniște, până ce

nu se va repara toate nelegiurile săvârșite de Tisza-Lukács. Din întreaga anarhie politică, putem ieși numai dacă sunt depărtați dela treburile țării, acești distrugători ai Constituției, ai drepturilor și libertăților publice — Tisza-Lukács — în cari nimeni nu mai are încredere. Contele Batthyány a protestat contra împărțirii de decorațiuni la toți tiranii și polițiștii Ungariei cari au comis ticăloșii. Prin aceste distincțiuni — regele e atras în luptele politice — și de aceea și persoana sa va fi târâtă în noroi. Toți vorbitorii au arătat apoi necesitatea de a se crea parlamentul poporal pe temelul votului universal.

Luni a început procesul, înaintea Curții cu juri din Budapesta, contra muncitorilor și cetățenilor cari au luat parte la demonstrațiile din 23—24 Maiu. N'a fost de ajuns că a curs atâta sânge în acea zi memorabilă, n'a fost de ajuns că lichelele polițiste în bestialitatea lor au făcut atâtea victime, morți și răniți — mai e lipsa acum ca eroii acelor zile revoluționare să fie acum târați și 'n fața justiției, după ce și așa au stat luni de zile în temniță. Procuratura a intentat proces contra a 144 demonstranți. Vina lor, după credința procuraturii, — este că au instigat poporul la revoluție, și că au fost violenți, brutali față de poliție. Nu-i aceasta o comedie rușinoasă? Poliția bate și omoară pe cetățeni — și cetățenii sunt învinuiți de sălbătăcii.

Luni a început procesul a 43 acuzați din cei 144. Vor urma apoi și alte procese. Acuzații sunt apărați de 17 avocați.

Din debaterile acestui proces, care continuă și acum, când încheiem foaia — debateri de cari ne vom ocupa în numărul viitor — se va vedea că se cuvine ca polițiștii să fie așezați pe banca acuzărei, căci ei s'au făcut vinovați de brutalități și sălbătăcii, iar nu cetățenii pacinici.

IN STRĂINĂTATE.

Curentul războinic din Bulgaria și Macedonia.

În Bulgaria domnește încă mare fierbere. Agitația în favoarea unui război continuă, deși guvernul bulgar asigură mereu guvernul turcesc că va menține pacea. Un ziar turcesc anunță însă că guvernul bulgar a trimis opt regimente de infanterie și o secție de tunari la granița turcească. Bulgarii sunt revoltați de faptul că Turcia își aduce armata din Asia mică, mobilizându-și întreaga putere militară în apropierea Macedoniei.

Această acțiune a Turciei e socotită de bulgari ca o nouă provocare la război.

Pe de alta parte, regele Nikita al Muntenegrului a declarat unui gazetar rus, că războiul cu Turcia, ar fi în orice caz mai puțin periculos pentru statele balcanice ca situația de acum. Regele a mai spus că înțelege foarte bine populația creștină din Turcia că nu are încredere în reformele anunțate de guvernul turcesc. Muntenegrul ar fi declarat de mult război Turciei, dacă n'ar fi intervenit Rusia în favoarea păcii.

Pacea între Italia și Turcia.

Toate gazetele anunță că pacea între Italia și Turcia poate fi considerată ca încheiată.

ABONAMENTUL:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe 1 an — — 4 coroane

Pe 1/2 an — — 2 coroane

Pe un 1/4 an — 1 coroană

Pentru străinătate:

Pe 1 an — — 6 coroane

Pentru America:

Pe 1 an — — 2 dolari

Era și vreme, căci de când bântue războiul, încordarea între cele două grupări mari de Puteri europene, a sporit primejdios. Au fost timpuri, când Europa s'a aflat la un deget de prăpastia războiului obșteșc. Amândouă țările, Italia și Turcia, au suferit pagube uriașe pe terenul economic. A căpătat Italia o colonie în Africa, lângă țărâmul Mediteranei, dar a zdruncinat așa de rău Turcia, cât chiar ea se îngrozește de urmări. S'ar putea întâmpla lucruri, cari să aducă Italiei mai mare daună decât folosul ce va avea din colonie. Turcia se vede în fața turburărilor năuntrice, iar patima războinică în statele mici cari o înconjoară, abia, abia de-o mai pot înfrâna guvernele. Ciocnirile dela graniță se îndesesc și pot da loc la războiu.

Nemulțumirea în privința Turcilor tineri, supt cari războiul a început, a fost una din pricinile căderii lor.

Armata e dezbinată în partide dușmane, când e nevoie să se apere de statele mici, din Balcani. Era vreme să se încheie pacea căci războiul lucrează cu atâta neîncrețat.

Din necazurile vremii.

— Destul că stăpânirea e mașteră mai e și vremea mașteră. — Pustiirile făcute de revărsările de ape. — Holdele nimicite, cucuruzul și viile prăpădite. — Cei de făcut contra inundațiilor.

De săptămâni întregi cerul și-a deschis cataractele norilor și toarnă pe nemiluita apă cu găleată peste tot cuprinsul țării, făcând groaznice stricăciuni și pustiiri atât pe câmp, cât și în sate și orașe, peste care s'au revărsat apele râurilor. Și ciudat lucru că și în August și 'n Septembrie, timpul a fost ploios și răcoros. Pe munți a nins și 'n unele localități din Europa a nins și la poalele munților. Așa dar umiditate multă și temperatură scăzută (rece) într'o vreme când adesea te topești de căldură. Umiditatea prea multă (ploile), a avut ca urmare revărsarea multor fluvii, râuri și vilcele, umflarea torentelor, surpări de dealuri, inundații cari au pricinuit pagube nespuse de multe la podgorenii și plugarii nostri din comitatele Aradului, Hunedoara, Alba infe-

rioară, Solnoc-Doboca, în fine în toate acele ținuturi. pe unde curge Someșul, Murașul, Oltul.

Suvoiale de ape au nimicit recoltele, surprinzând holdele secerate, culcând porumbiștea, și făcând putregai din fânate. Asta pe câmpie. Iar în satele pe unde s'au revărsat apele, jalea e de nedescris, căci apele au intrat în locuințele oamenilor, măturând și prăpădind totul, lucrurile din case, casele însăși, apoi drumuri, poduri, șuri.

Toate aceste stricăciuni și pustiiri ce le cășunează la noi revărsarea râurilor s'ar putea înlătura — dacă cârmuirea țării ar duce mai multă grijă de interesele poporului, și nu ș-ar perde vremea în vrajbă, iar averea publică nu ar risipi-o în lucruri de prisos, în tunuri și vapoare de rășboi.

E de lipsă, în prima linie să se reguleze cursul râurilor și să se înfăptuiască lucrări — de apărare de neapărata trebuință.

E de recomandat ca stăpânirea să construiască diguri de apărarea șesurilor expuse întinderii râurilor cari străbat țara.

Cuceririle de teren pe care le face un popor în propria lui țară prin construcțiuni de apărare contra apelor — au aceiaș valoare (preț) ca cuceririle de țări noi. În această privință pilda cea mai bună ne-o oferă Olanda, al cărei popor harnic și întreprinzător a știut să câștige teren asupra mării, împingând-o mai departe, și zidind diguri, stavile uriașe.

Cum ar scăpa populația noastră din sărăcia și nenorocirile produse de revărsările de ape, dacă ar exista și la noi acele lucrări de apărare pe care alte neamuri le-au desăvârșit de mult în țările lor. Guvernele Ungariei au cheltuit sute de milioane ca „șă fortifice“ să apere țara împotriva unui dușman închipuit și nu ne-am învrednicit să ne apărăm în contra dușmanului văzut și pipăit, care la depărtări de timp mai lungi sau mai scurte vine să ne distrugă avutul. Căci apa și focul, sunt elemente și folosite și periculoase. Dar pe când încontra incendiilor avem instituția pompierilor, n'am făcut nimic ca să ne apărăm în contra inundațiilor.

Din toate unghiurile țării, ne vin vești

triste și îngrijitoare. Intinderi mari de livezi, de sămănături stau sub apă, și prin sate și orașe, apa a pătruns în pivnițele și în casele locuitorilor, a înecat vitele, chiar oameni, aducând jalea și desnădejdea în atâtea familii sărace și modeste.

Și acum vom porni cu talerul și vom apela la mărinimia inimilor bune, ca să adunăm ban cu ban, cu care să ajutăm pe cel năpăstuit. Și aceasta se repetă de zeci și zeci de ani.

Dar aceasta e o socoteală cu totul greșită. Cu ce dă publicul, statul, comitatele și comunele de atâția amari de ani și cu ce vor mai da de aici încolo, ca să ajute victimele inundațiilor, — ca să le ajute într'o foarte slabă măsură, nu ca să le despăgubească pe deplin de pierderile suferite — s'ar fi putut face multe lucrări de apărare, care ar fi prevenit o mare parte din pustiiri.

Dacă aceste contribuții în loc de a fi benevole, ar fi fost obligatorii, dacă s'ar fi înscris în bugetul statului — sumele necesare acelor lucrări și la care ar fi contribuit toată populația țării, rezultatele ar fi fost și mai salutare, căci creșterea dat de vreme până și de cel săraci-ar mântui acum întreg avutul.

Pădurile contribuie în mare măsură ca popurile să nu facă mari pustiiri. Căci este o lege nestrămutată a naturii că acolo unde coasta dealului sau a muntelui este împădurită, la căderea picurelor de apă, aceștia căzând din frunză în frunză, își pierd din iuțimea și puterea lor de a săpa pământul și cam jumătate din apa ce cade se evaporază îndată, și apoi o altă parte e absorbită de humusul (pământul vegetal, format din păturile de frunze) ca într'un burete, și numai a 3 parte se scurge de vale în jos.

Aci ploile nu sapă, nu fac stricăciuni și nu se adună șiroaie mari de apă.

Cu totul altfel stă chestia pe dealurile golașe și munții despăduriți — în 15—20 minute se adună toată apa grămadă cea căzută la vârful ce dela mijloc și dela poalele dealurilor, cari ne mai găsind nici o piedică, spală și duce toată țărâna și petrișul de vale, și distruge totul, pricinuind cele

LĂSAȚI MI LINIȘTEA.

Lăsați-mi liniștea o oameni, eu nu vă cer [mai mult.
Eu nu mă cred desăvârșit și nu mă cred [om cult
Voi singuri m'ați văzut streini voi m'ați [înstreinat
Și de mă judecați altfel, nu sunt de con- [damnat.
Voi fericiților, voi căror soarta mult bine [a hărăzit
În viață tot doriți prieteni, voi nu știți cât [am suferit.
Lăsați-mi liniștea o oameni aveți destul că [nu trăiți
Așa ca mine singuratic. Iubiți în schimb [sunteți iubiți.
Când universul 'ntunerie eu îl străbat mai [mult visând,
Și când demonii răutăței în urma mea pri- [vesc răsând,
Cu inimă îndurerată simțind fiorii morții [în drum
Cu răsufierea înghețată cu groază văd că [toate's fum.
Și totuși nu regret ca ochi mi de suflu [morții sunt atinși
Că pas cu pas fatalității li las teren ca [cei învinși,
O! e grozav că după atâtea cruzimi să nu [vă amintiți
Ca azi de m'ați zdrobit pe mine mai rău mai [bine nu sfârșiți
De m'ați adus la disperare, și inima mi-ați [sfârșamat
Din mii atome de durere ce n'atrânsa tot [voi ați turnat.

Nu vă gândiți că viitorul la toți surprize a [rezervat?

Căzând atât de jos ca mine atunci vă veți [fi deșteptat.

Lăsați-mi liniștea de-acuma eu în durerea [mea mă'nchid

Iar voi în jurul fericirii lucrați n'ainte [falșul zid.

București, 1912.

Mihail Dumitrescu.

A ȘEAPTEA ZI.

Timpul era după seceratul grâului. Ioan al Florei, om mai cu politică, Duminecă după masă și-a luat de pe fereastră gazeta plătită de el, „Adevărul“ din Pesta, care-i frate și soră cu coasa și ciocanul. Până la orele 2 d. m., cetit-a șir de șir — căci zicea: el: Să mă hrănesc și sufletește dacă vroiu să mă socotesc om și nu dobitoc.

După ce a cetit-o, a stat nițel la judecată și iar și-a zis:

— Cea mai sănătoasă gazetă este într'adevăr „Adevărul“, fiindcă scrie realitatea. Gazetele naționaliste-gheșeftare: „Poporul Român“, „Libertatea“, „Foaia Poporului Român“, „Drapelul“ și „Românul“, sunt ticsite cu fraze goale (povești), cari ar trebui depuse în magazina vechiturilor.

Soarele, prin fereastră și-a străbătut razele lui calde până pe masa din bordei. Ioan s'a sculat de pe laviță, a deschis feroastra, a umplut pocalul cu apă și a ieșit în stradă, unde vre-o câțiva cetățeni s'au

adunat ca să facă și puțină politică, după munca grea de peste săptămână.

Adunătura întreagă, când l-a zărit pe badea Ioan l-a salutat după obiceiul din sat ca pe un politicos de prima clasă.

Badea Ioan: Bună să fie judecata fraților! Ce mai una, altă? Cum de nu v'ați lăsat pradă somnului prin paturile în cari își au cuibul visurile.

Adunătură: Iar' îți bați joc de noi, bade Ioane?

Americanul: Cum să dormim pe vremea asta? Dar' suntem curioși am voi să ne mai spui, că ce vânturi mai bate din politica de căpăturală a grofilor bogățani, cari numai la alegerile de ablegați vin cu butoaiile de rachiu spurcat și papricaș, ca să ne amortească amarul și sărăcia.

Badea Ioan: Dragii mei, vorbele mele pe urechi intră și tot pe urechi iese. Să nu vă supărați pe mine. Eu sunt omul care ies cu farba pe față și iată de ce: Dumneata vecine Petre, Pavele, George, Flore etc. ați făcut cătănia trei ani de zile de pomana bogățanilor. De când v'ați întors pe la bordeiele văruite cu sărăcie nu v'ați mai bătut capul ca să puneți mâna pe carte sau pe vre-o gazetă, din cari să vă luminați puțin ciucreeerii, decât ați deschide ușile cărciumelor și v'ați amorți mințea cu rachiu falsificat. Ați uitat cu toții de proverbul care zice: „Cine n'are carte, n'are parte“. Pentru mine e foarte dureroasă purtarea neomenească, căci văd cum de exemplu țărani nemți și maghiari citesc gazete, pe când noi românii ne lăsăm și astăzi stăpâniți de întunerec și povești fără de nici un folos.

mai mari nenorociri în avutul oamenilor și satelor dintre dealuri și dela câmpie.

Este dar datorita guvernelor și administrației să puie capăt, să prevină acest rău prin împădurirea coastelor și pripoarelor pleșuve, prin acoperirea poverelor și prin grijirea pădurilor bătrâne, apoi prin introducerea unui curs regulat al apelor.

Dar dela guvernul de azi al lui Lukács și Tisza nu avem să așteptăm asemenea măsuri cari ar scăpa satele și plugarii de crunte nenorociri. Numai guvernele ce vor veni sub împărăția votului universal vor duce și grija de a mântui țara de pustirile popoului.

Un baron turbat!

— Cum se poartă domni de astăzi ai țării noastre față de oamenii cinștiți dar fără drepturi. —

Din satul Feniș de lângă Cluj ni-se serie următoarele:

Baronul Josika Aladár marele domn, cu firea lui de bicher și nebun, mai dăunăzi cu păzitorul lui de pădure s'a dus la Ignat Tarasie, plugar român în Isbolna și intrând la el în curte fără nici un drept, s'a apucat să urle ca un câine turbat strigând către plugarul român:

— Hoțule, blăstămatele, te impușc ca pe un câine dacă nu pleci acum cu mine în satul Feniș.

Sărmanul plugar fără nici un ajutor, neavând ce face și plin de spaimă s'a dus până la palatul baronului, fără să știe ce vină ar avea.

Ajungând acolo, baronul l-a băgat într'o cameră. Acolo baronul în tovărășia păzitorului său de pădure și servitorului său țigan, s'au apucat să-l desbrace pe bietul român până la pielea. I-s'a dat apoi în mână o luminare aprinsă și baronul a început să-i puie întrebări pe care săracul om nici nu le-a înțeles. Acesta i-a răspuns chiar că nu pricepe ce vrea baronul cu el, și că nu va răspunde nimic la asemenea întrebări fără rost.

Baronul întăritat și mai mul de astfel de răspuns, a aruncat ștreangul de gâtul ro-

mânului și l-a spânzurat. Numai când a văzut că-i gata să se înece, l-a deslegat ca să-l spânzure apoi de picioare.

Văzând baronul că nu poate ajunge cu nimic la capăt, s'a repezit asupra plugarului ca o fiară turbată și l-a bătut, l-a palmuit până ce l-a umplut de sânge. Atunci l-a lăsat singur acolo, pradă durerilor sale.

Plugarul trezit din ameteala acestor chinuri s'a dus înapoi acasă. Acolo s'a plâns vecinilor săi și l-a dat apoi în judecată pe călăul de baron Josika.

Ne prinde mirarea cum se poate ca sărmanii oameni de prin acele locuri cari suferă atât de grozav din partea acestor sălbaticii stăpâni, să nu se fie revoltat încă și să-i spintece odată pe acei cari îi osândesc la așa o viață. Să facă scrum și cenușe din aceste fiare sălbatice în piele de om.

Căci asta n'ar fi lucru ciudat după astfel de fapte crude și blăstămate din partea unor domni ce stăpânesc această țară.

Răzbușătorii popoului Horia și Cloșca, au fost uciși, fiind ruși în roată. Iar sărmanul popor, suferă și astăzi încă. Dar se va naște odată iarăși un al doilea Horia, un al doilea Cloșca și aceștea vor fi acei cari duc facla socialismului, socialdemocrației. Numai că trebuie să vie vremea ca poporul român să se împărtășească odată de idealurile mântuitoare ale socialismului. Atuncia nu va mai trece mult timp și se va cânta vecinică pomenire grofilor, baronilor și tuturor celorlalți câini turbați cari azi mai sug sângele popoului și îl chinuesc cum le place.

Toți acei, cari astăzi sunt luminați au datorința să răspândească lumina pretutindeni, căci numai așa vom putea în curând scăpa de sub jugul tiranilor asupritori. Iar când auzim asemenea sălbătăcii față de frații și părinții noștri trebuie să ne fie rușine că cu fiii popoului se mai poate întâmpla așa ceva în ziua de astăzi.

Da, numai noi suntem de vină de astea toate, fiindcă suntem nepăsători și lași. La luptă deci pentru libertate și cinste omenească. — *J.* —

Eu întocmai așa înțeleg politica ca și munca câmpului și a fabricelor. Dacă n'am exista noi țărani și muncitorii fabricelor ingenunchiați, atunci eu vă asigur că bogătanii n'ar avea de unde să strângă banii în bugetul țării ca să facă politică în favorul lor și în dauna (paguba) noastră.

Nu vedeți că muncim ca niște dobitoace cu două picioare? Nu voiți să mă înțelegeți când vă spui că tot rodul muncii noastre strâns cu multă trudă, coalea toamna, ni-l cară cu căruțele domnești bogătanii, cari nici n'au visat, necum să vie, să ne întrebe măcar la secere pe căldurile mari: „dobitoacelor ingenunchiate în Neoiobăgie pâne și ceapă aveți în traistă?”

Bogătanii, fabricanți de rachiu și papricașuri nu ne dau nici un ajutor la muncă, decât coalea toamna, prin toate comunele, la ordinul unchoaiei administrației, bieții dobași prost plătiți, ne înștiințează să scoatem din tureci batistele spălate cu sudori și să aducem „amarul” la porție, căci trebuiesc banii — zice unchioaia — pentru armată și tunuri, pensiunea la gradați, pentru jandarmie, pentru plătirea datorțiilor făcute de bogătanii pe la petreceri și băi etc.

Bogătanii politiceii de căpătuală n'au în vedere greutățile noastre, nu voiesc să știe că ne plâng copiii în vatră de foame, și că trebuie crescuți la școală. Pe noi no numesc țărani și muncitori, dobitoacele lor bune de exploatat.

Aceasta nu-i viață omenească dragii mei, decât curată batjocură!

Adunătura: Toate drept ne-a clarificat-o!

Badea Ioan: Dacă bogătanii citesc în fiecare zi gazetele, atunci nici nouă nu ne strică, cel puțin odată pe săptămână să cetim. Trebuie să mai știți că, din ce dormim mai mult, mai „marii zilelor” ne scrie în cărțile dărilor, în fiecare an, numeri îndesați cu pumnii.

Americanul: Bade Ioane, aproape jumătate știm citi, părerea mea este să abonăm „Adevărul”, care este frate cu năcazul țărănilor și al muncitorilor de fabrici și ateliere. Scriemi numele și ține 2 cor. până la finea anului!

Căprarul: Scrie la redacție după mai mult numere pe credință până la toamnă ce vom vinde din grâu. Patru coroane la an nu sunt bani! Vom bea fraților mai puțin rachiu de azi înainte! Trebuie să ne mai schimbăm și noi, căci dările s'o prea mărit. Adunătura a primit propunerea fostului căprar la cătane.

Cetățenii harnici și dornici de lumină citesc înainte. La adunătură se intrunesc numai odată în fiecare lună și își zic între ei:

„Bogătanii de orice culoare, să ne aducă chiar cu vagonul „papricașul și rachiu”, nu mai votăm cu ei la alegeri de ablegați decât cu *socialiștii*, fiindcă ei luptă pentru ștergerea sărăciei și a nedreptăților și pentru înfăptuirea libertății și cinstită muncii!”

Americanul: „La alegerile congregaționale dacă *socialiștii* nu-și pun candidat nu mai votăm fraților nici cu alți trași împinși și nici cu popa, fiindcă cu prescurile cari

Jos tirania solgăbirăilor!

— Un slugoi de călău oprind o adunare populară socialistă în Orșova. —

Am anunțat că comitetul central român al partidului socialdemocrat din Budapesta, cu învoirea popoului muncitor din Orșova, a conchemat o adunare populară publică cu ordinea de zi următoarea: 1. Situația politică. 2. Scumpirea traiului și 3 presa, adică chestia răspândirii foii noastre „Adevărul”.

Adunarea a fost anunțată regulat la solgăbirău, care avea datorința să-o ieie la cunoștință fără nici o discuție, căci așa poruncesc legile constituționale ale țării. Și ce face solgăbirăul, rege a tot puternic în ținutul său? În loc să deie voie popoului să-și țină adunarea ca să se sfătuiască asupra nevoilor sale, cum și-ar putea croi o soartă mai bună și mai omenească, solgăbirăul, care umblă pe cărările tiranilor Tisza-Lukács, să-și atragă aceiaș dragoste ca și aceștia din partea popoului, o oprește pur și simplu. S'a repezit ca și călăii mari din Budapesta cu-o turbare nemaipomenită asupra libertăților publice călcându-le supt copitele lor murdare și spurcate.

Se vede că și acești chinitori ai popoului își dau seamă că sunt de ajuns grozăveniile săvârșite contra popoului, că și ei însăși vor să revolte poporul ca să nu mai suferă astea toate, ca să se sfârșească odată cu stăpânirea blestemată, care numai chinuri și sărăcie, neștiință și toate relele au adus pe capul sărmanului popor asuprit.

Intr'adevăr ei nu sunt alta decât slugii popoului și doar trăiesc din binele, sângele și sudorile oamenilor cinștiți și muncitori. Și ar trebui să se poarte chiar ca slujitorii noștri, căci dela noi trăesc și totuși ei ne stăpânesc pe noi cum vor ei. Cum se face asta?

Nu mulți sunt dintre acei cari știu rostul acestor lucruri. Trebuie însă să ne gândim că noi cei mulți, noi milioanele muicitoare suntem stăpânii acestei țări și stăpânii lumii întregi. Și atuncia cum se poate să ne lăsăm asupriți și chinuți, bajocoriți și nedreptățiți de către acei puțini slugoi, cari au devenit mari și tari numai fiindcă le-am dat puterea noastră în mână să ne apere și să grijească de interesele publice.

le strânge în numele lui Dumnezeu își ingrașe porcii și pasările de casă. Eu l'am prins fraților și ar trebui să-i zicem pentru acest păcat părintelui M.: „In numele clopotului celui mare, fie voia ta Doamne!”

„Badea Ioan: Fraților! Episcopii și mitropoliții opincelor în 29 Maiu, în numele prieteniei și frăției domnești au dat mână cu grōfii și baronii în casa magnaților și au votat legea militară, adecă cu 120 mii mai mulți feciori ai popoarelor înjugați din Ungaria bogătanilor, se vor înrola în haine măimurești!”

„Americanul: Până acuma în armata comună în fiecare an s'au înrolat 200.000 de feciori, iar din 1912 începând se vor înrola 320.000.”

De când au pus mâna pe „Adevărul”, de regulă, când se despart unii de alții, în loc de noapte bună își zic: „să trăiască cartea și lumina! Gazetele gheșoftare unii le citesc mai rar și alții de loc și popa s'a îmbrăcat în reverecada îngrijorării. În biserică nu se mai ocoșește cu mirul și cu clopotul cel mare, decât își face meseria (slujba) salarizată, lasă vorbă crâșnicului să-i ducă prescurile acasă și pleacă și el cu cuvintele pe buze: „Cu prostia și întunericul deodată va dispărea și bigotismul în veci-vecilor. Amin!”

Desmoștenitul.

Ei însă și-au uitat menirea, în loc să ne apere — ne prigonesc și ne fură toate drepturile. Dar asta am putut-o răbda numai până la un timp oarecari. Toate nedreptățile și suferințele au și ele o margină. Așa și noi am suferit destul, și deacum înainte voim să trăim omeneste, cu mai multă libertate.

Precum păsările în aer și peștele în apă, trăiesc în voie și au cu ce se hrăni, lucrând în felul lor numai pentru dănele, așa și noi cari suntem iarăși fiii naturei, trebuie să ne bucurăm de aceleași libertăți și nu ca robi să muncim mereu suferind de foame. Căci cei mai mulți din plugarii noștri nici mălai nu au de ajuns, deși ei au sămănat, dar alții au cules rodul muncii sale. Noi toți, fiii acestui pământ avem drept egal la viață cu acei cari să nasc în palaturi pompoase.

Și totuși sârmanii muncitori din leagăn până în mormânt numai la întineric stau, în sdrențe umblă, în mizerie și neajunsuri zac. Clădim palate și locuim în colibe, strângem bunurile pământului cu sudorii grele, iar alții își petrec vremea la mare, se desfată în sânul naturei, bucurându-se de toate frumusețile vieții, de binefacerile științii.

Noi, muncitorii, însă, osândiți să stăm locului, ne cântăm doinele venite din adâncul inimilor noastre sdrobite.

Și când voim să ne sfătuiam cum să scăpăm oare de iadul vieții noastre pe acest pământ, iese în cale călăii stăpânirii, și cu ajutorul jandarmilor și a catanelor ieșiți tot din poporul nostru, ne împiedică la toate.

Așa s'a întâmplat și la Orșova, cât și în alta parte, când muncitorii se mișcă, voind să pornească pe calea dezrobirii.

Asta fraților, nu trebuie să ne descurajeze, din contră, să crească în noi și mai mult duhul revoluționar. Frații și tovarășii noștri din Orșova, cât și acei din alte părți trebuie să citească și să răspândească foaia adevărată a poporului, singură foaie românească revoluționară, care luptă cu cea mai mare sinceritate pentru binele omenirii întregi.

Nu ne lasă stăpânii nedrepti să vorbim despre votul universal și alte drepturi la adunări publice. Vom scrie atuncea și vom ceti despre aceste drepturi în foaia noastră.

Adunări putem ține numai rareori, dar din foaie, putem în fiecare săptămână ceti și răspândi adevărurile noastre, cari în curând va prăbuși cetățile pline de minciuni și blestemății ridicate în contra poporului muncitor.

Toți acei cari doresc o viață mai omenescă să răspândească ideile socialiste și foaia „Adevărul“. Să se alăture de partidul socialdemocrat, care luptă pentru dezrobirea popoarelor de supt stăpânirea tiranică de astăzi.

Frații noștri din Orșova cari au fost prigoniți pentru că s'au dus la locul de adunare, neștind că ea s'a oprit, să ieie fiecare învătătură pentru viitor, și să lupte cu noi împreună pentru binele tuturor. Să dăm pilde și altora la luptă.

Trăiască unirea noastră sfântă, unirea între popoarele asuprite pentru binele tuturor. Trăiască steagul roșu al socialdemocrației. Trăiască revoluția socială. Jos cu stăpânitorii și slugoii stăpânirii negre la suflet. Trăiască statul republican socialdemocrat.

Cugetări socialiste.

Câtă vreme guvernele vor căuta nu numai să cucerească pământuri noi prin războaie, ci să apere, să conserve cele cucerite — atâta vreme armatele statelor vor continua să crească. Câtă vreme guvernele vor continua să-și cârmuiască supușii prin forță, nu vor îngădui refuzul de a face serviciul militar. Armatele vor fi reduse și desființate, numai când popoarele nu vor mai lăsa celorlalte popoare de a le face sclave (robi), când nu se vor mai supune în tăcere la educarea de vită, numită serviciu militar și disciplina.

Și popoarele nu se vor mai supune acestei educații, când simțul valorii omenesci va fi în ele deșteptat, când spiritul omenesc va fi luminat de adevărata lumină, nu de lumina prin care omul cunoscând toate științele și folosindu-se de toate invențiile, să recunoască dreptul unui popor de a controla actele altuia, îngăduind apoi a se îndeplini faptele rele, *ci de lumina care face pe om de a refuza să-și instrăduze libertatea, baza valorii sale ca ființă omenescă, în mâinile altora, recunoscându-se că singur stăpân pe faptele sale.*

L. Tolstoi.

Ah, tineri, voi toți, tovarășii, prietenii mei, aveți de asemenea de îndeplinit lucruri mari. Nu mai sunt oare rele de îndreptat și de tămăduit? Nu mai sunt nedreptăți de nimic? Nu mai sunt de combătut asupriri? Nu mai sunt suflete de dezrobit? Nu mai sunt oare idei de aplicat? Voi, cari reprezentați viitorul, nu vă dați la o parte, să nu lipsiți dela chemarea voastră. Nu vă descurajați. Nu vă lăsați a fi îndepărtați dela ținta înaltă, de stavilele pe care lumea vi-le pune în cale: interese, plăceri, necazuri, bucurii, Opuneți tiraniei — neobosita voastră voință. Fiți credincioși pururea sfintei cauze a progresului. Fiți statornici, întreprinzători, mărinimoși. Și dacă veodată va fi să șovăiți în fața glorioasei voastre sarcini, întoarceți spatele lașilor și trădătorilor și aruncați-vă privirea la orizont, spre partea soarelui apune, de unde totdeauna au purces pildele mari. Priviți cu luare aminte, și într'o noapte rece de iarnă, la palidă lumina a cerului instelat, veți vedea trecând, înarmat dela creștet la tălpi, cu sceptrul de comandant în mână, spectrul (năluca) cu părul alb care se chiamă datorie.

Victor Hugo.

CRONICA.

Congresul socialdemocrației germane și stările politice din Ungaria.

La congresul ce l'au ținut tovarășii din Germania, în orașul Chemnitz, săptămâna trecută, tov. Buchinger, în numele socialdemocrației ungare, salutând pe congresiști, a zugrăvit situația politică de față din Ungaria. A arătat cum în țara noastră demonstrațiile pacifice și impunătoare pentru votul universal — nu mai folosesc, ci trebuie făcută revoluție în toată regula. La 23 Mai s'a făcut începutul. Stăpânirea ungară a arătat atunci de ce sălbătăcii e în stare să săvârșească. Am avut 6 morți și 300 arestați. Răspunsul muncitorilor a fost că 'n două luni a strâns 100.000 coroane în ajutorul victimelor și 'n șeasă săptămâni a făcut 11.000 de abonați noi pentru „Népszava“. Socialdemocrația din Ungaria are convingerea fermă că energia și hotărârea muncitorimei va ajunge pentru a triumfa asupra dușmanilor săi.

În ședința de Joia trecută a acestui congres, președintele sau, deputatul Haase, vorbind despre stările nemaipomenit din Ungaria, a declarat că socialiștii germani urmăresc cu interes și simpatie lupta fraților din Ungaria, cărora la timp potrivit, le vor da și ajutorul de fapt. Și a încheiat vorbirea, vestejind procedarea autorilor morali și materiali ai sălbătăciilor săvârșite în parlament și 'n străzile Capitalei Ungariei.

— **Progresele mișcării revoluționare din Rusia.** Ziarul Vienez „Wiener Allgemeine Zeitung“ află că la congresul partidului socialist revoluționar rus — ținut zilele trecute — s'a citit un raport asupra activității anuale a acestui partid, din care reiesă că 'n ultimii doi ani, ideea social-revoluționară a căpătat foarte numeroși partizani în Rusia. Mai ales a fost împlinit cu mare succes hotărârea conferinței dela 1910, de a se da atențiune în prima linie a propagandei socialiste în armată și marină. Publicul rusesc urmărește cu mult interes literatura revoluționară. Cele mai mari succese s'au înregistrat în guvernă-

mintele Turkestanului și ale Siberiei. Agitația în marină crește. Acum nu se produc numai revolte izolate, ci comploturi în stil mare ale căror urmări nu se pot prevedea. Guvernul rus ia măsuri spre a înăbuși această agitație. Ministrul de marină al Rusiei, face o călătorie de inspecție, pentru a pune stavilă agitației revoluționare.

Tribunalul militar din Turkestan a condamnat la moarte prin spânzurătoare 14 soldați, pentru că au instigat la revoltă, alți 112 soldați au fost osândiți la muncă silnică în ocne, 18 pe viață și restul între unu și trei ani. Dar condamnările acestea nu vor îngrozi pe revoluționari — cari zi cu zi își întind acțiunea lor în întreg imperiul rusesc.

Mari greve la uzinele Krupp.

Între zecile de mii de lucrători metalurgiști dela cele mai mari uzine din Europa, Krupp din Essen, e o mare agitație împotriva conducătorilor acestor uzine, deși au trecut numai câteva săptămâni dela serbările jubilare ale acestor uzine, cu care ocaziune, s'a dăruit lucrătorilor suma de 14 milioane mărci. În realitate însă, totul n'a fost decât o reclamă a uzinelor către presa și către împăratul Germaniei care a luat parte la aceste serbări. Căci iată ce publică ziarul partidului socialdemocrat german „Vorwärts“: Imediat după serbări, salariile lucrătorilor au fost scăzute în câteva secțiuni. Apoi, a doua zi, chiar după vizita Împăratului, direcția uzinelor a reținut la peste o mie de muncitori câte 3 mărci, din salariul ce li se cuvenea. Ceva mai mult, li s'a făcut cunoscut că și pe viitor li se va scădea aceeași sumă din salariul săptămânal. Ceiace face peste 78.000 mărci în profitul casei Krupp, adică cu mult mai mult decât s'a dat lucrătorilor în timpul serbărilor de o sută de ani de existență a uzinelor. Alte mii de lucrători au fost lipsiți de orele suplimentare fără a li se da în schimb altceva. La o secție a acestor uzine: fonderia de mine Martin VI, e și mai rău. Din 12 zile lucrute, muncitorii n'au fost plătiți decât pentru 11, deși li se făgăduise că li se va plăti și ziua de repaos de după vizita împăratului; deci s'a scăzut și aci lucrătorilor între trei și 10 mărci. Nemulțumirile lucrătorilor sunt mari. Metalurgiștii din uzinele Krupp au ridicat un protest energetic contra reducerilor de salar și muncă. În ultimul moment agitația a luat un caracter grav. Se crede că metalurgiștii se vor uni cu minierii din ocnele de Ruhr și Nasau declarând împreună o grevă uriașă. La această grevă vor lua parte peste 200.000 de metalurgiști și mineri. Lovitura ce s'ar da industriei din Essen prin această grevă va fi simțită în toată Germania.

Activitatea noastră.

Incunoștințare. Lucrătorii români cari se află în fabricile și atelierele din *Uj-Pest*, sunt rugați a se întruni la o consfătuire *Duminecă în 6 Octomv.* la ora 7 seara în localul lucrătorilor (Munkásotthon) Gyár u. nr. 41. Vor vorbi delegați comitetului central din Budapesta.

Să veniți cu toții. Să nu lipsească nici unul, căci e în interesul tuturor. *Comitetul.*

Secțiunea română din *Budapesta* ține întruniri, conferințe științifice și literare în fiecare *Duminecă* seara la ora 8. Iar în fiecare *Mercuri* seara se țin ședințele seminarului liber, în restaurantul Tautner Ferenc în Népszínház-utca Nr. 9.

Secțiunea română din *Brașov*, ține conferințe științifice și literare în fiecare *Marti* seara la ora 7 în sala Clubului Muncitorilor din str. Porții.

Redactor-responsabil: **Joan Flueraș**

Tipografia Világosság, societate anonyma, Budapest, VIII., Conti-utca 4.